

Prilagodba na studij i realizacija privrženosti u specifičnim bliskim odnosima

Baković, Maja

Undergraduate thesis / Završni rad

2016

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zadar / Sveučilište u Zadru**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:162:244496>

Rights / Prava: [In copyright](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2021-09-21**

Repository / Repozitorij:

[University of Zadar Institutional Repository of evaluation works](#)

Sveučilište u Zadru

Odjel za psihologiju

Preddiplomski sveučilišni studij psihologije (jednopedmetni)

Maja Baković

**Prilagodba na studij i realizacija privrženosti u
specifičnim bliskim odnosima**

Završni rad

Zadar, 2016.

Sveučilište u Zadru

Odjel za psihologiju

Preddiplomski sveučilišni studij psihologije (jednopedmetni)

Prilagodba na studij i realizacija privrženosti u specifičnim bliskim
odnosima

Završni rad

Student/ica:

Maja Baković

Mentor/ica:

Dr.sc. Jelena Ombla

Zadar, 2016.

Izjava o akademskoj čestitosti

Ja, **Maja Baković**, ovime izjavljujem da je moj **završni** rad pod naslovom **Prilagodba na studij i realizacija privrženosti u specifičnim bliskim odnosima** rezultat mojega vlastitog rada, da se temelji na mojim istraživanjima te da se oslanja na izvore i radove navedene u bilješkama i popisu literature. Ni jedan dio mojega rada nije napisan na nedopušten način, odnosno nije prepisan iz necitiranih radova i ne krši bilo čija autorska prava.

Izjavljujem da ni jedan dio ovoga rada nije iskorišten u kojem drugom radu pri bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj, obrazovnoj ili inoj ustanovi.

Sadržaj mojega rada u potpunosti odgovara sadržaju obranjenoga i nakon obrane uređenoga rada.

Zadar, 27. rujna 2016.

SADRŽAJ

SAŽETAK.....	1
SUMMARY.....	2
1. UVOD.....	3
1.1. Privrženost.....	3
1.2. Mjerenje privrženosti.....	6
1.3. Prilagodba studiju.....	7
1.4. Prilagodba studiju i privrženost.....	8
2. CILJ.....	10
3. PROBLEMI.....	10
4. HIPOTEZE.....	10
5. METODA.....	11
5.1. Ispitanici.....	11
5.2. Mjerni instrumenti.....	11
5.3. Postupak	12
6. REZULTATI.....	13
7. RASPRAVA.....	18
8. ZAKLJUČAK.....	22
9. LITERATURA.....	23

Prilagodba na studij i realizacija privrženosti u specifičnim bliskim odnosima

SAŽETAK

Privrženost je veza u kojoj pojedinac traži i održava odnos bliskosti s nekom osobom, s kojom ima dugotrajnu emocionalnu vezu, a takva tendencija posebno je izražena u stresnim razdobljima i situacijama. Svaki odnos tijekom odrasle dobi može postati izvorom privrženosti, iako su to obično ljubavni partneri, prijatelji, te članovi obitelji. Jedna od velikih životnih promjena kroz koju danas sve više pojedinaca prolazi je svakako fakultetsko obrazovanje. Prilagodba na studij za mnoge je stresan događaj, a pogotovo za bruceše koji se po prvi puta nalaze u sasvim novoj situaciji. U ovom kontekstu relevantnim se pokazuju i faktori vezani uz funkcioniranje pojedinca u bliskim odnosima. Cilj ovog istraživanja bio je ispitati odnos realizacije privrženosti prema članovima obitelji, prijateljima i partneru te prilagodbe studenata na studij. U ovom istraživanju sudjelovao je 151 student prve godine Sveučilišta u Zadru.

Utvrđena je veća realizacija funkcija privrženog ponašanja u odnosu s članom obitelji nego li s prijateljem ili partnerom, kao i veća realizacija funkcija privrženosti u odnosu s prijateljem nego s partnerom. Djevojke iskazuju snažnije privrženost ponašanja od mladića. Nadalje pokazalo se da postoji razlika u emocionalnoj prilagodbi s obzirom na spol te su djevojke emocionalno prilagođenije od mladića. Pojedinci koji u većoj mjeri ostvaruju privrženost u odnosu s važnom drugom osobom ukupno su prilagođeniji studiju.

Ključne riječi: privrženost, bliski odnosi, prilagodba studiju

SUMMARY

College adaptation and realization of attachment in specific close relationships

Attachment is a relationship in which an individual seeks and maintains intimacy with another person, with whom he has a long-lasting emotional connection, and this tendency is particularly pronounced during stressful periods and situations. Every relationship formed in adulthood can become the source of the attachment, although these are usually relationships with a romantic partner, friend or a family member. One of the major life changes that individuals have to face is the transition to college. Adjustment to college is a stressful event for many, especially for the freshmen who find themselves in a completely new situation for the first time. In this context, factors related to the functioning of an individual in close relationships showed relevant. The aim of this study was to investigate the relationship of realization of attachment to family members, friends and romantic partner, and adjustment of students to college. This research involved 151 first-year student of the Zadar University.

Study found a greater attachment in relationship with a family member than with a friend or partner. The girls have shown stronger attachment behaviours than boys. It has been found that the girls are emotionally more tailored than boys. Individuals who have shown greater attachment in a relationship with the significant others were also better adjusted to college.

Key words: attachment, close relationships, college adaptation

1.UVOD

1.1. Privrženost

Privrženost je pojam koji je Bowlby (1969, prema Kamenov i Jelić, 2003) definirao kao vezu u kojoj postoji tendencija traženja i održavanja bliskosti s nekom osobom, s kojom pojedinac ima dugotrajnu emocionalnu vezu, a posebno u stresnim razdobljima i situacijama. Iako se pod privrženosti uobičajeno smatra izričito odnos majke (skrbnika) i djeteta, Bowlby (1969, prema Kamenov i Jelić, 2003) navodi i kako sustav privrženosti postoji kod pojedinca kroz cijeli životni vijek. Prva, osnovna veza privrženosti se svakako formira upravo između novorođenčeta i osobe koja se o njemu brine, a kasnije kroz život pojedinac formira i druge odnose privrženosti. Sam razvoj privrženosti Bowlby (1982, prema Heffernan, Fraley, Vicary i Brumbaugh, 2012) je objasnio kroz četiri faze, gdje se prve tri razvijaju tokom djetetove prve godine života dok se posljednja faza razvija oko četvrte godine. Spomenute su faze:

1) *faza orijentacije bez diskriminacije specifične osobe* u kojoj dijete već po rođenju reagira tako da osigura brigu odraslih osoba o njemu. Dakle, reakcije djeteta u ovoj fazi služe prvenstveno privlačenju i zadržavanju odraslih u svojoj blizini. U ovoj fazi dijete reagira jednako na svaku odraslu osobu. Ukoliko su odgovori skrbnika usklađeni s djetetovim privrženim ponašanjem (plač, smijeh), uspostavljen je stabilan odnos. Prva faza razvoja privrženosti traje otprilike do između 8. i 12. tjedna starosti (Jerković, 2005).

2) *faza u kojoj su orijentacija i signali usmjereni prema jednoj ili više specifičnih osoba* kada dijete započinje preferirati određene osobe. Različita privrženja ponašanja u ovoj su fazi usmjerena prema skrbnicima pa dijete ima više kontrole nad samim odnosom nego prije te više potiče ponašanje privrženosti kroz plakanje, smijanje, vokalizaciju i vizualno-motornu orijentaciju.

3) *faza održavanja blizine sa specifičnom osobom pomoću pokreta i signala* koja počinje između 6. i 9. mjeseca života. Dijete sada postaje u potpunosti privrženo jednom skrbniku koji mu služi kao sigurna baza iz koje istražuje okolinu te kao utočište u koje se dijete vrati u slučaju uznemirenosti. Do uznemirenosti može doći zbog uvjeta koji mogu biti vanjski: nepovoljni okolinski uvjeti (hladnoća npr.), opasnost, čudni događaji, odvojenost od skrbnika; ali i unutarnji: emocionalna neugoda, bolest, umor.

4) *faza formiranja odnosa partnerstva* u kojoj odnos skrbnika i djeteta poprima kvalitetu partnerstva, javlja se između 3. i 4. godine. U ovoj fazi dijete je u mogućnosti istovremeno razmatrati planove skrbnika i vlastite planove da bi održalo blizinu skrbnika. Sada razumije da skrbnik ima vlastite namjere, ali i da može utjecati na te namjere kroz dogovaranje te da nije više nužno da se samo prilagodi figuri privrženosti.

Ainsworth i suradnici (1978, prema Kamenov i Jelić, 2003) su pomoću tzv. metode nepoznate situacije identificirali tri tipa privrženosti djeteta majci - sigurna privrženost, anksiozna/ambivalentna te izbjegavajuća privrženost. Sigurno privrženi tako vjeruju ljudima i lako se zblizavaju s drugima, izbjegavajuće privrženi izbjegavaju bliskost drugih osoba i nemaju povjerenja u njih, a anksiozno privrženi se nastoje emocionalno zbliziti s drugim pojedincem, no strahuju od toga da neće biti dovoljno voljeni. Nadalje, zaključuje da tip razvijene privrženosti u djetinjstvu postaje dio pojediničeve ličnosti te kao takav djeluje i strukturira kvalitetu veza kroz adolescenciju i odraslu dob. Neki autori navode kako se privrženost prema roditeljima održava cijeli život, samo u drugačijem obliku (Cicirelli, 1991, prema Doherty i Feeney, 2004). Tako su u adolescenciji mladi više orijentirani prema prijateljima, a roditelji im služe više kao "pričuvni objekti privrženosti" (Kamenov, Jelić, 2003). Međutim, Bartholomewova (1990, prema Kamenov i Jelić, 2003) tipove privrženosti razmatra s Bowlbyjeva gledišta kako osobe zapravo internaliziraju iskustvo iz najranije dobi te tako dolaze do dviju spoznaja - slike o sebi i slike o drugima koje se nazivaju i radnim modelima. Tako se razlikuju četiri tipa privrženosti, kombinacijom pozitivne ili negativne slike o sebi te o drugima. Sigurno privržen je pojedinac koji ima pozitivnu sliku i o sebi i o drugima; osjeća se ugodno u intimnim odnosima. Zaokupljeno privržen je onaj koji ima negativnu sliku o sebi i pozitivnu o drugima te je zaokupljen odnosima. Odbijajuća privrženost podrazumijeva pozitivnu sliku o sebi ali negativnu o drugima te takvi pojedinci odbijaju intimnost. Tip plašljive privrženosti uključuje pak negativnu sliku o sebi i o drugima, strah od intimnosti i izbjegavanje društva. Također, privrženost se može sagledati i kroz funkcije koje ona ima u nekom privrženom odnosu. Funkcije privrženosti mogu se podijeliti na sljedeće kategorije: traženje blizine, sigurna baza, sigurno utočište i separacijska anksioznost (Heffernan i sur., 2012). Traženje blizine odnosi se na osjećaj ugone kada je fizički prisutna figura privrženosti te aktivno traženje te blizine kada ona nije prisutna. Ljudi koriste figure privrženosti kao svoje sigurne baze iz koje mogu istraživati svijet znajući da su dostupne za njih. Figure privrženosti služe i kao sigurno utočište, te kao takve pružaju

sigurnost kada se osoba nalazi u stresnoj situaciji. Separacijska anksioznost se odnosi na osjećaj nemira i nelagode kada je osoba odvojena od figure privrženosti. (Tancredy i Fraley, 2006). Istraživanja su pokazala kako se neke funkcije privrženosti kao što je traženje blizine kod studenata više ostvaruju u odnosima s prijateljima nego roditeljima i partnerima, dok je odnos privrženosti roditeljima i dalje primarno u funkciji sigurne baze i sigurnog utočišta (Fraley i Davis, 1997; Hazan i Zeifman, 1994; prema Doherty i Feeny, 2004).

Općenito, svaki odnos tijekom odrasle dobi može postati izvorom privrženosti, iako su to obično ljubavni partneri, prijatelji, te braća i/ili sestre (Freeman, Brown, 2001). Kako bi neki odnos bio okarakteriziran kao privržen, Weiss (1982, prema Kamenov i Jelić, 2003) je navela neke kriterije koje mora zadovoljiti: 1) želja za blizinom s objektom privrženosti, pogotovo u stresnim razdobljima; 2) osjećaj uznemirenosti kada dođe do odvajanja od ili gubitka istog; 3) sam osjećaj sigurnosti u kontaktu s objektom privrženosti. Važno je naglasiti kako pojedinci ne razvijaju samo jedan odnos privrženosti, već mnoge ali postoji hijerarhija u kojoj je primarna figura privrženosti na vrhu. Autori navode kako se u ranoj odrasloj dobi primarni privrženi odnosi mogu "prebaciti" s roditelja na prijatelja i to one s kojima je razvijeno dugotrajno prijateljstvo (Fraley i Davis, 1997) i na ljubavne partnere (Hazan i Zeifman, 1994). Kasnije, u srednjoj i kasnoj odrasloj dobi braća i sestre postaju češći objekti privrženosti nego u ranijim razdobljima života (Feeney, Humphreys, 1996 prema Doherty i Feeney, 2004). Istraživanje koje su proveli LaGuardia, Ryan, Couchman i Deci (2000) pokazalo je kako studenti češće razvijaju privrženost prema prijatelju, čak i prije nego prema ljubavnom partneru (ako ga imaju). Tako u navedenim primjerima ne znači da ljudi prestaju biti privrženi roditeljima, već da oni prestaju biti prvi izvor privrženosti. Ipak, Trinke i Bartholomew (1997) u svom istraživanju primarnih figura privrženosti navode kako je najčešće upravo majka primarni objekt privrženosti u ranoj odrasloj dobi. Kroz sva životna razdoblja i s različitim objektima privrženosti, pojedinci mogu razviti ranije spomenute tipove privrženosti (Hazan, Shaver, 1987, prema Tancredy i Fraley, 2006).

1.2. Mjerenje privrženosti

Što se tiče ispitivanja privrženosti, i to u odrasloj dobi Bartholomewova (1990, prema Kamenov i Jelić, 2003) je konstruirala kategorijalnu (RQ) i kontinuiranu (RSQ) mjeru

spomenuta četiri tipa privrženosti. Relationship Questionarie (RQ) sastoji se u tome da sudionici na skali od 1 do 7 izražavaju u kojoj ih mjeri opisuje svaki od četiri opisa tipa privrženosti - A odgovara sigurnoj privrženosti, B plašljivom izbjegavanju, C preokupirajućoj privrženosti, a D odbijajućem tipu privrženosti. *Relationship Scale Questionarie* (RSQ) sastoji se od 30 tvrdnji organiziranih u dvije dimenzije i kontinuirana je skala. Brennan i suradnici (1998, prema Kamenov i Jelić, 2003) razvili su skalu privrženosti koja se temelji na svim dotada poznatim skala samoprocjene privrženosti. Analizama su izdvojene dimenzije anksioznosti i izbjegavanja kao faktori višeg reda. Anksioznost označava strah od odbijanja ili napuštanja, dok se izbjegavanje odnosi na doživljaj neugode upravo zbog bliskosti ili ovisnosti o drugima. Inventar iskustava u bliskim vezama (Brennan i suadnici, 1998, prema Kamenov i Jelić, 2003) je skala samoprocjene koja se sastoji od 36 čestica i kojom se utvrđuje rezultat na svakoj od dimenzija te se na osnovi kombinacije rezultata određuje tip privrženosti. Postoje i brojni drugi upitnici i skale za ispitivanje privrženosti. *Attachment features and functions measure* (Tancredy i Fraley, 2006) mjeri funkcije privrženosti u trenutačnim bliskim odnosima (npr. član obitelji, prijatelj, partner, kućni ljubimac). Ovaj je upitnik preveden na hrvatski jezik (Upitnik karakteristika i funkcija privrženosti) i skraćen te su faktorskom analizom izdvojene čestice koje sadržajno odgovaraju dvjema funkcijama privrženosti (od originalnih četiri) – sigurno utočište i separacijska anksioznost. Skraćena forma tako sadrži dvije subskale, Sigurno utočište i Separacijska anksioznost (Ombla, 2014).

1.3. Prilagodba studiju

Jedna od velikih životnih promjena kroz koju danas sve više pojedinaca prolazi je svakako fakultetsko obrazovanje. Prilagodba na studij za mnoge je stresan događaj, a pogotovo kod bruceša koji se po prvi puta nalaze u sasvim novoj situaciji. Baker (2004, prema Živčić-Bećirević, Smojver-Ažić, Kukić i Jasprica, 2007) razlikuje akademsku, emocionalnu i socijalnu prilagodbu. Istraživanja su pokazala četiri aspekta akademske prilagodbe: motivaciju za pohađanjem fakulteta i izvršavanjem fakultetskih obveza, korištenje motivacije u stvarnom akademskom angažmanu, efikasnost ili uspjeh uloženog napora te zadovoljstvo fakultetskim okruženjem. Također, utvrđeno je kako je prilagodba studiju povezana s kvalitetom akademske izvedbe. Mnoga istraživanja (Smojver-Ažić, Martinac Dolčić i Živčić-Bećirević, 2015; Mattanah, Hancock i Brand, 2004) pokazuju kako bolje

prilagođeni studenti (a posebno bolje akademski prilagođeni) imaju u prosjeku više ocjene i općenito bolji akademski uradak. Sama se akademska prilagodba manifestira kroz kvalitetu akademskog uspjeha što se odražava kroz više prosječne ocjene, viši status u akademskoj zajednici te u ozbiljnosti shvaćanja svrhe studiranja (odlučnost i opće zadovoljstvo akademskim životom, navike u učenju, pohađanje nastave, jasnoća profesionalnih planova, stavovi prema fakultetu). Socijalna prilagodba uključuje također četiri aspekta, a to su: povezanost s drugim osobama na fakultetu, raspon socijalnih aktivnosti i uspjeh u funkcioniranju općenito, preseljenje iz doma te ondje značajne osobe i zadovoljstvo socijalnim okruženjem. Studenti s višim razinama prilagodbe (a posebno oni koju su više socijalno prilagođeni) su u većoj mjeri uključeni u život svog fakulteta. Ovaj je aspekt prilagodbe povezan s čestinom sudjelovanja u izvannastavnim aktivnostima i s uspostavljanjem i održavanjem odnosa (broj bliskih prijatelja, trajanje prijateljstva, vrijeme koje posvećuju druženju s prijateljima, kvaliteta odnosa s kolegama, postojanje romantičnih veza). Oглеda se i u interpersonalno–profesionalnoj kompetenciji kao što je kvalificiranje za poziciju asistenta u studentskom domu (Baker, 2002; prema Vrhovski, Fratrić Kunac i Ražić, 2012). Emocionalna prilagodba pokazuje kako se studenti osjećaju kako na psihičkom tako i na fizičkom planu. Tako studenti koji su bolje emocionalno prilagođeni studiju imaju bolje fizičko zdravlje, manje psihosomatskih tegoba, manje izostanaka s nastave zbog bolesti te manje posjećuju liječnike (Baker, 2002; prema Vrhovski, Fratrić Kunac i Ražić, 2012).

Prilagodba se u najviše istraživanja ispituje Skalom prilagodbe studenata na studij (Baker, Siryk, 1984). Skala samoprocjene sastoji se od 67 čestica Liketova tipa od 9 stupnjeva (-4 do 4) te obuhvaća četiri subskale: Akademska prilagodba, Socijalna prilagodba, Osobno-emocionalna prilagodba i Institucionalna privrženost.

Pojedinci koji zbog pohađanja fakulteta moraju promijeniti mjesto boravka doživljavaju dodatne stresove, budući da odlaze od kuće te se razdvajaju od roditelja i prijatelja (Taylor, Peplau, Sears, 2000; prema Živčić-Bećirević, Smojver-Ažić, Kukić i Jasprica, 2007). U novoj sredini, barem na početku, osjećaju se usamljeno, dok ne steknu nove prijatelje. Baker (2004, prema Živčić-Bećirević, Smojver-Ažić, Kukić i Jasprica, 2007) navodi kako se kod ispitivanja prilagodbe na studij ispituju mnoge varijable kao npr. dimenzije ličnosti, suočavanje sa stresom, motivacija za postignućem, percipirani odnos s roditeljima i psihološko zdravlje. U ispitivanju prilagodbe na studij, najčešće se ne utvrđuju razlike između mladića i djevojaka, a ona istraživanja u kojima su utvrđene

ukazuju na neznatno bolju akademsku i socijalnu prilagodbu djevojaka te bolju emocionalnu prilagodbu mladića (Baker 2004., prema Živčić-Bećirević, Smojver-Ažić, Kukić i Jasprica, 2007).

1.4. Prilagodba studiju i privrženost

Tranziciju koju u životu pojedinca označava polazak na studij neki autori smatraju još jednom čudnom situacijom, u kontekstu teorije privrženosti (Kenny, 1990; prema Mattanah, Hancock i Brand, 2004), u kojoj studenti koji su sigurno privrženi roditeljima mogu potražiti podršku i utjehu u tom odnosu kada naiđu na nove akademske i socijalne zahtjeve koje donosi studentski život. Prema Mattanahu, Hancocku i Brandu (2004), brojna su istraživanja potvrdila da su upravo studenti koji su sigurno privrženi roditeljima oni koji su bolje akademski, socijalno i emocionalno prilagođeni studiju (Holmbeck i Wandrei, 1993; Larose i Boivin, 1998), imaju više socijalnih kontakata i više prijatelja te su manje usamljeni (Blain, Thompson, i Whiffen, 1993), iskazuju manje psiholoških poremećaja poput depresije i anksioznosti (Vivona, 2000). Također, u mnogim je istraživanjima utvrđena povezanost privrženosti sa samopoštovanjem (Laible, Carlo i Roesch, 2004), slikom o sebi (O'Koon, 1997), socijalnom kompetencijom (Kenny, 1994), socijalnom podrškom (Moller, Fouladi, McCarthy i Hatch, 2003) i usamljenošću (DiTommaso, Brannen-McNulty i Ross, 2002; Moore i Leung, 2002). Navedene varijable pokazale su se značajnima za prilagodbu studiju (La Guardia i Patrick, 2008).

Kako je poznato da pojedinci koji su sposobni nekad ne uspijevaju na fakultetu i to upravo zbog nemogućnosti da se prilagode akademskom i novom socijalnom životu, važno je utvrditi u kojem području i u kojoj mjeri dolazi do poteškoća, kako bi se moglo pomoći studentima i olakšati im sam proces prilagodbe. S obzirom na sve navedeno, jasno je kako je prilagodba na studij itekako emocionalno i socijalno zahtjevno razdoblje života. Kako je već navedeno, figure privrženosti najpotrebnije su upravo u takvim situacijama. Budući da veliki broj studenata odlazi od kuće kada krenu na studij te se time udaljavaju od objekata privrženosti što im obično otežava samu prilagodbu, cilj ovog istraživanja je utvrditi u kakvom su odnosu privrženost (članovima obitelji, prijateljima, partneru) i prilagodba studiju te postoje li razlike u prilagodbi između studenata koji su promijenili mjesto boravka i onih koji su ostali kod kuće. Istraživanja su pokazala kako se kao primarne figure

privrženosti navode majka, partner, najbolji prijatelj, otac te braća i sestre (Trinke i Bartholomew, 1997) te će se stoga ispitati privrženost upravo članu obitelji, partneru i prijatelju. Također, ispitati će se postoje li razlike između mladića i djevojaka u privrženosti i prilagodbi na fakultet.

2.CILJ:

Utvrđiti u kakvom su odnosu privrženost (članovima obitelji, prijateljima, partneru) i prilagodba studiju te postoje li razlike u prilagodbi između studenata koji su promijenili mjesto boravka i onih koji su ostali kod kuće.

3.PROBLEMI:

1. Ispitati realizaciju funkcija privrženosti u odnosima s članom obitelji, partnerom i prijateljem te utvrditi postoji li razlika između studenata koji su ostali kod kuće i onih koji su promijenili mjesto boravka te s obzirom na spol.
2. Utvrditi postoji li razlika u stupnju akademske, socijalne i emocionalne prilagodbe na studij između studenata koji su ostali kod kuće i onih koji su promijenili mjesto boravka te s obzirom na spol.
3. Utvrditi postoji li povezanost između privrženosti i prilagodbe na studij.

4.HIPOTEZE:

1. Može se pretpostaviti kako će sudionici biti privrženiji članu obitelji nego li partneru ili prijatelju, s obzirom da su istraživanja pokazala kako roditelji uobičajeno nastavljaju biti primarnim figurama privrženosti i kroz kasnu adolescenciju. Također, očekuje se da će studenti koji su promijenili mjesto boravka u usporedbi s onima koji nisu, ostvariti veći rezultat na skali Separacijske anksioznosti, jer će zbog dodatnog stresa iskazati osjećaj neugodnosti zbog udaljenosti od figure privrženosti kao što navode prijašnja istraživanja. Za očekivati je i da će djevojke biti privrženije od mladića, u skladu s dosadašnjim istraživanjima koja navode ovakvu razliku.
2. Očekuje se da će studenti koji su ostali kod kuće pokazati bolju prilagodbu na studij, kao što je dobiveno u dosadašnjim istraživanjima. Nadalje, pretpostavlja

se da će djevojke biti bolje u akademskoj i socijalnoj prilagodbi te slabije na emocionalnoj prilagodbi od mladića budući da istraživanja pokazuju kako su djevojke više usmjerene na socijalne odnose od mladića te imaju bolje strategije učenja, dok slabijoj emocionalnoj prilagodbi djevojaka pridonosi percepcija negativnih stavova muških kolega i profesora te izloženosti većem stupnju neprijateljskog ponašanja od mladića.

3. Pretpostavlja se da će se utvrditi značajna pozitivna povezanost prilagodbe na studij i privrženosti jer brojna istraživanja navode povezanost navedenih varijabli te je objašnjavaju pozitivnim utjecajem privrženosti na razvojne ishode adolescenata i mladih odraslih kao i utjecajem privrženosti na stabilan pojam o sebi, samoorganizaciju, samopoštovanje te druge varijable koje imaju znatan utjecaj na prilagodbu studiju.

5.METODA

5.1.Uzorak

Sudionici su bili studenti prve godine studija različitih usmjerenja Sveučilišta u Zadru. Studenti su odabrani nasumično, po studentskim usmjerenjima. Ukupno je ispitan 151 sudionik, od čega 67 studenata i 84 studentice. Prosječna dob za studente je 19,9 godina, dok je za studentice 19,1 godina. Mjesto boravka je zbog studiranja promijenilo 29 studenata i 56 studentica.

5.2. Mjerni instrumenti

Upitnik karakteristika i funkcija privrženosti (Ombla, 2014)

Upitnik koji je korišten u ovom istraživanju je u Hrvatskoj prvi puta primijenila Ombla (2014). Upitnik se sastoji od subskale Separacijska anksioznost, koja mjeri osjećaj uznemirenosti kada figura privrženosti nije dostupna (npr. „Moj bi se život ozbiljno poremetio kada moj partner više ne bi bio dio njega.“) i subskale Sigurno utočište, koja mjeri osjećaj sigurnosti koji pruža figura privrženosti u stresnim situacijama (npr. „Moj prijatelj mi je osnovni izvor emocionalne potpore.“). U istraživanju Omble (2014) za subskalu Separacijske anksioznosti utvrđena je pouzdanost od $\alpha=0.86$ pri procjeni odnosa s

najboljim prijateljem, $\alpha=0.85$ za procjenu odnosa s partnerom te $\alpha=0.84$ kod procjenjivanja odnosa s članom obitelji. Pouzdanost subskale Sigurno utočište kretala se od $\alpha=0.94$ za procjenu odnosa s partnerom, $\alpha=0.93$ kod procjene odnosa s članom obitelji te $\alpha=0.91$ za procjenjivanje odnosa s najboljim prijateljem. Rezultat se izračunava kao prosjek procjena na česticama te je raspon mogućih rezultata od 1 do 7, može se računati ukupan rezultat te rezultat za svaku od skala. Sudionici koji postižu viši rezultat u većoj mjeri realiziraju određenu funkciju privrženosti u zadanom odnosu. Osobe koje trenutno nisu u ljubavnoj vezi bile su u uputi zamoljene da se prisjete zadnjeg partnera s kojim su bile u romantičnoj vezi.

Skala prilagodbe studenata na studij (Živčić-Bećirević i sur., 2007)

Skala prilagodbe studenata na studij je skala samoprocjene koju su autorice prilagodile za svoje istraživanje prema originalnoj Skali prilagodbe studenata na studij (*Student Adaptation to College Questionnaire*) autora Bakera i Siryka (1984). Originalna se verzija sastoji od 67 čestica Likertova tipa od 9 stupnjeva te mjere četiri aspekta prilagodbe na studij. Subskale koje obuhvaćaju ova četiri aspekta su Akademska prilagodba, Socijalna prilagodba, Osobno-emocionalna prilagodba te Institucionalna privrženost. Autorice (Živčić-Bećirević i sur., 2007) su faktorskom analizom odbacile 10 čestica te su utvrđena tri faktora: Akademska prilagodba, Emocionalna prilagodba i Socijalna prilagodba. Zbroj procjena na pojedinim česticama daje rezultat na pojedinim subskalama, a zbroj procjena na svim česticama ukupni rezultat. Viši rezultat pritom označava bolju prilagodbu studenta na studij.

5.3. Postupak

Podaci su prikupljeni tijekom siječnja i veljače 2016. godine. Upitnici su primijenjeni grupno. Sudionici su dobrovoljno sudjelovali u istraživanju, nakon kratkog objašnjenja svrhe samog ispitivanja te zajamčene anonimnosti. Sudionici su ispunjavali oba upitnika u papirnatom obliku, u prisutnosti ispitivača. Svi nepotpuni i nepravilno ispunjeni upitnici su isključeni iz daljnje obrade.

6.REZULTATI

Tablica 1 Osnovni deskriptivni podaci o ispitanom uzorku (M - aritmetička sredina, SD – standardna devijacija) (N=151)

	Mladići (N = 67)		Djevojke (N = 84)	
Dob	M = 19.92	SD = 1.64	M = 19.06	SD = 0.72
Promjena mjesta boravka	Da = 29	Ne = 38	Da = 56	Ne = 28

U ispitivanju je sudjelovalo 67 mladića prosječne dobi 19.92, od kojih je 29 promijenilo mjesto boravka zbog studiranja te 84 djevojke prosječne starosti 19.06 godina, od kojih je 56 promijenilo boravište zbog odlaska na studij. Mladići su u prosjeku stariji od djevojaka gotovo godinu dana, a kod njih je i veća standardna devijacija dobi.

Tablica 2 Deskriptivni podaci o ukupnim rezultatima na Upitniku karakteristika i funkcija privrženosti i Skali prilagodbe studenata na studij (M -aritmetička sredina, SD - standardna devijacija) (N=151)

	Mladići (N=67)		Djevojke(N=84)	
Privrženost članu obitelji	M= 4.99	SD= 1.05	M= 5.97	SD= 1.07
Privrženost partneru	M= 4.59	SD= 1.32	M= 5.07	SD= 1.14
Privrženost prijatelju	M= 4.59	SD= 1.14	M= 5.51	SD= 1.14
Prilagodba na studij	M= 295.25	SD= 34.92	M= 312.07	SD= 35.94

Teoretski raspon rezultata na skalama privrženosti je od 1 do 7. Mladići postižu oko 5 što je otprilike sredina kontinuuma, dakle u srednjoj mjeri izražavaju privrženost ponašanja u odnosima s bliskim figurama. Kod djevojaka je prosjek oko 6 što odražava veću ekspresivnost te izražavanje privrženih ponašanja prema bliskim figurama u većoj mjeri od mladića. Za skalu prilagodbe na studij teoretski se raspon kreće od 57 do 513, mladići postižu otprilike 295 bodova što je nešto više od sredine kontinuuma te ukazuje kako su mladići ukupno u srednjem stupnju prilagođeni studiju. Djevojke pak postižu oko 312 bodova, što ukazuje na veći stupanj ukupne prilagodbe studiju djevojaka nego mladića.

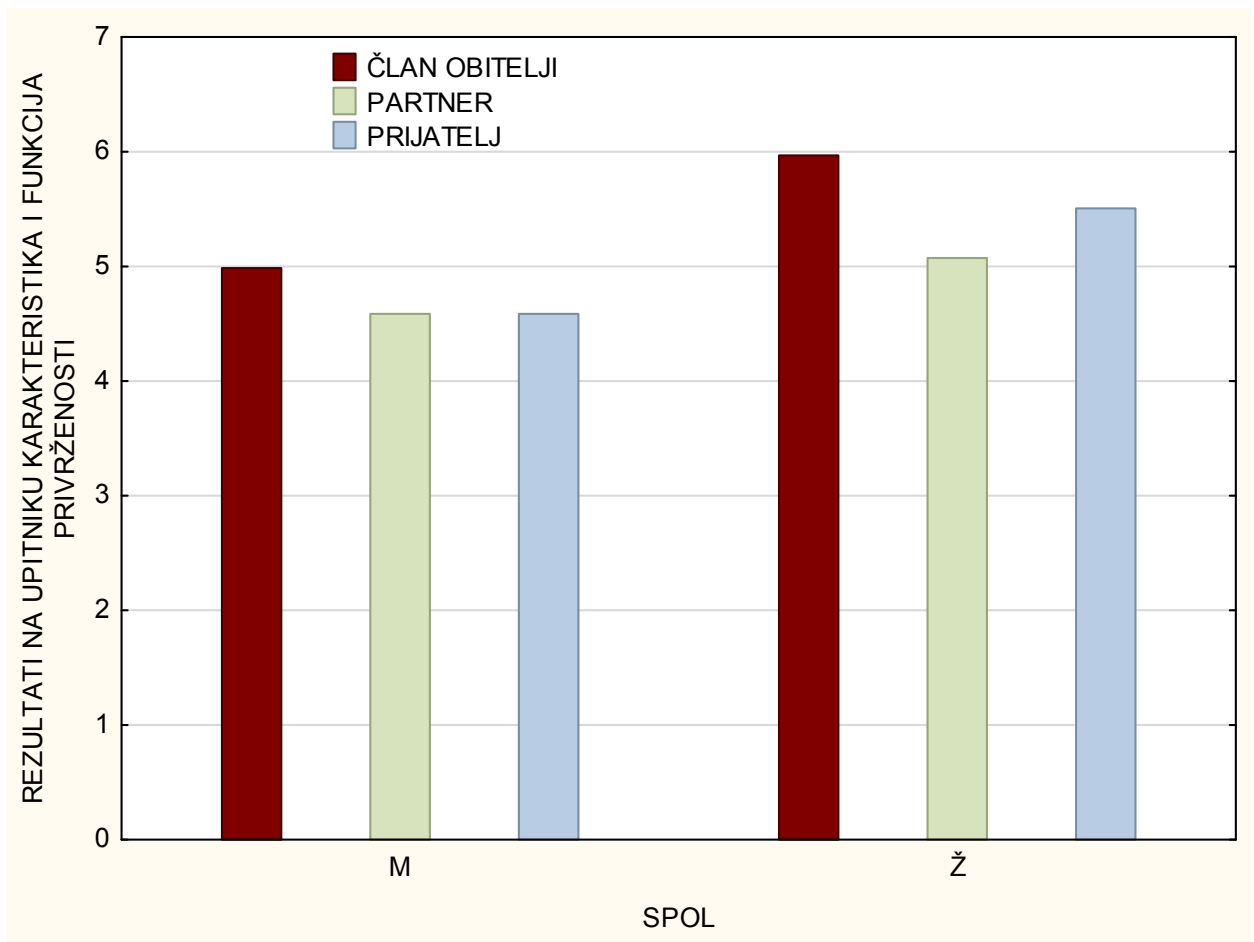
Kako bi se ispitalo značajnost razlika u ostvarenoj privrženosti u različitim bliskim odnosima, izračunati su t-testovi za zavisne uzorke.

Tablica 3 Prikaz rezultata t-testa za izračunavanje značajnosti razlika u ostvarenoj privrženosti u različitim bliskim odnosima (N=151)

Odnos		t-test
Član obitelji	$M= 5.53$ $SD= 1.17$	$t_{partner} = 5.48^{**}$ $t_{prijatelj} = 4.01^{**}$
Partner	$M= 4.86$ $SD= 1.24$	$t_{prijatelj} = 2.06^*$
Prijatelj	$M= 5.09$ $SD= 1.23$	

* $p < .05$; ** $p < .01$

Nakon provedene statističke analize, utvrđena je statistički značajna razlika između realizacije privrženosti članu obitelji, partneru i prijatelju. Pritom su sudionici pokazali veći stupanj privrženosti članu obitelji nego li partneru ($t = 5.48$; $p < .01$) i prijatelju ($t = 4.01$; $p < .01$) kao i veći stupanj privrženosti prijatelju nego partneru ($t = 2.01$; $p < .05$). Budući da je utvrđeno kako sudionici najveću privrženost realiziraju u odnosu s članom obitelji, u svakoj sljedećoj analizi koja uključuje privrženost u obzir se uzeo rezultat ostvaren upravo za odnos s članom obitelji.

Slika 1. Prikaz prosječnih rezultata mladića i djevojaka na Upitniku karakteristika i funkcija privrženosti, za odnose s članom obitelji, partnerom i prijateljem.

Nadalje, da bi se utvrdilo postoji li razlika između mladića i djevojaka u realiziranoj privrženosti proveden je t-test za nezavisne uzorke. Nađena je statistički značajna razlika između studentica i studenata u realizaciji privrženosti ($t = 5.64$; $p < .01$; $M_M = 4.99$; $SD_M = 1.05$; $M_Ž = 5.97$; $SD_Ž = 1.07$) te su djevojke privrženije od mladića.

Za utvrđivanje značajnosti razlike u rezultatima na skali Separacijske anksioznosti (Upitnik karakteristika i funkcija privrženosti) između sudionika koji su promijenili mjesto boravka zbog studiranja i onih koji su ostali živjeti u obiteljskom domu izračunat je t-test za nezavisne uzorke. Statističkom analizom nije utvrđena statistički značajna razlika između navedenih grupa studenata u rezultatu na skali Separacijske anksioznosti ($t = .79$; $p > .05$; $M_{promjena boravka} = 5.45$; $SD = 1.32$; $M_{ostanak kod kuće} = 5.28$; $SD = 1.38$). Dobiveni podatak

ukazuje kako sudionici koji su promijenili mjesto boravka nisu izrazili veću separacijsku anksioznost prema figurama privrženosti od onih koji nisu promijenili mjesto boravka.

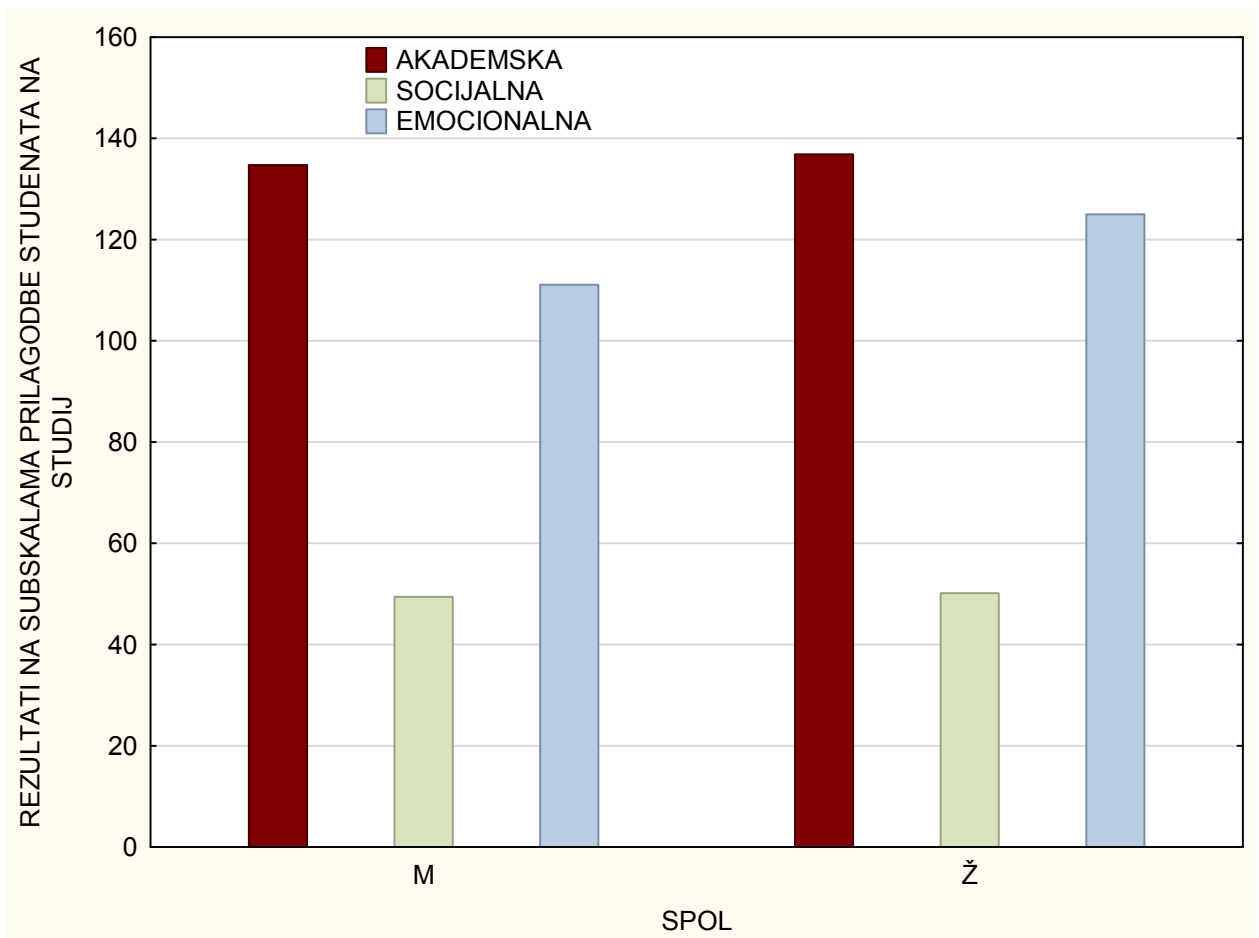
Da bi se utvrdila značajnost razlika u prilagodbi na studij između grupa studenata koji su zbog studiranja promijenili mjesto boravka i onih koji nisu, proveden je t-test za nezavisne uzorke. Nije nađena statistički značajna razlika u ukupnoj prilagodbi između spomenutih grupa sudionika ($t= 1.19$; $p> .05$). Nadalje, korišten je t-test za nezavisne uzorke kako bi se ispitala značajnost razlika u ukupnoj prilagodbi studiju između studenata i studentica.

Tablica 4. Prikaz rezultata t-testova za izračunavanje značajnosti razlika u prilagodbi na studij (N=151)

Ukupna prilagodba na studij	$M_{promjena\ mjesta} = 307.66$; $SD= 37.86$	$M_{ostanak} = 300.57$; $SD= 34.12$	$t = 1.19$
Ukupna prilagodba s obzirom na spol	$M_M = 295.25$; $SD= 34.92$	$M_{\dot{z}} = 312.07$; $SD= 35.94$	$t = 2.89^{**}$
Akadska prilagodba s obzirom na spol	$M_M = 134.73$; $SD= 16.71$	$M_{\dot{z}} = 136.87$; $SD= 14.86$	$t = .83$
Socijalna prilagodba s obzirom na spol	$M_M = 49.43$; $SD= 9.76$	$M_{\dot{z}} = 50.18$; $SD= 10.77$	$t = .44$
Emocionalna prilagodba s obzirom na spol	$M_M = 111.09$; $SD= 27.52$	$M_{\dot{z}} = 125.02$; $SD= 30.74$	$t = 2.90^{**}$

** $p < .01$

Provedenom statističkom obradom, utvrđena je statistički značajna razlika između mladića i djevojaka u razini prilagodbe na studij ($t= 2.89$; $p < .01$). Djevojke su u većoj mjeri prilagođene studiju od mladića. Što se tiče subskala Skale prilagodbe studenata na studij, provedeni su t-testovi za nezavisne uzorke kako bi se utvrdila značajnost razlika između studenata i studentica na pojedinim aspektima prilagodbe studiju. Nije nađena statistički značajna razlika između rezultata djevojaka i mladića na subskali Akademske prilagodbe ($t= .83$; $p > .05$) kao ni za subskalu Socijalne prilagodbe ($t= .44$; $p > .05$). Statistički značajna razlika je utvrđena za subskalu Emocionalne prilagodbe ($t= 2.90$; $p < .01$). Djevojke su više emocionalno prilagođene od mladića.

Slika 2. Prikaz prosječnih rezultata mladića i djevojaka na subskalama Akademske, Socijalne i Emocionalne prilagodbe studiju.

Za ispitivanje povezanosti privrženosti i prilagodbe na studij izračunat je Pearsonov koeficijent korelacije između rezultata postignutih na Upitniku karakteristika i funkcija privrženosti, za odnos s članom obitelji i rezultata na Skali prilagodbe studenata na studij za cijeli uzorak te posebno za mladiće i djevojke.

Tablica 5. Pearsonov koeficijent korelacije između rezultata na Upitniku karakteristika i funkcija privrženosti i rezultata na Skali prilagodbe studenata (N=151)

	Prilagodba na studij
Upitnik privrženosti (cijeli uzorak)	$r = .28^*$
Upitnik privrženosti (mladići)	$r = .26^*$
Upitnik privrženosti (djevojke)	$r = .17$

* $p < .05$

Utvrđena je statistički značajna, niska pozitivna, povezanost između privrženosti i prilagodbe studiju ($r = .28$; $p < .05$). Utvrđena povezanost ukazuje na to da su pojedinci koji su u većoj mjeri ostvarili funkcije privrženosti u odnosu s članom obitelji ujedno i bolje prilagođeni studiju. Za poduzorak mladića utvrđena je također statistički značajna niska pozitivna povezanost ostvarene privrženosti i prilagodbe na studij ($r = .26$; $p < .05$), dok za djevojke ova povezanost nije statistički značajna ($r = .17$; $p > .05$).

7.RASPRAVA

Privrženost ima veliku ulogu u pojedinčevu životu, pogotovo u novim situacijama te stresnim razdobljima života. Ljudi se općenito lakše prilagođavaju u takvim prilikama ukoliko imaju podršku bliskih im osoba (Smojver-Ažić, Martinac Dorčić i Živčić-Bećirević; 2015). Ovo je istraživanje ispitalo povezanost realizacije funkcija privrženosti studenata bliskim osobama i prilagodbe na studij. Prvi postavljeni problem odnosio se na utvrđivanje realizacija funkcija privrženosti u odnosima s članom obitelji, prijateljem i partnerom te utvrđivanje razlika u ostvarenju istih funkcija između studenata koji su zbog studiranja promijenili mjesto boravka i onih koji su ostali kod kuće. Također, ispitala se razlika u realizaciji privrženosti između mladića i djevojaka. Pokazalo se kako sudionici u ovom istraživanju veću privrženost ostvaruju u odnosu s članom obitelji nego li s prijateljem ili partnerom. Ovakav podatak u skladu je s prethodnim istraživanjima koja su također pokazala kako pojedinci u adolescenciji i ranoj odrasloj dobi još uvijek primarnim figurama privrženosti zapravo smatraju roditelje (Lee i Bell, 2003; Lapsley i Edgerton, 2002). Iako se tijekom adolescencije sve više okreću prijateljima pa i ljubavnim partnerima kao izvorima privrženosti, znaju da se uvijek mogu obratiti roditeljima kako bi dobili emocionalnu podršku te da će oni biti za njih dostupni ukoliko ih budu trebali (Jerković, 2005).

Utvrđena je i statistički značajna razlika između ostvarene privrženosti u odnosu s prijateljem i partnerom, pri čemu su studenti iskazali veću privrženosti prijatelju nego li ljubavnom partneru. Ovakva je razlika dobivena i u drugim istraživanjima (Fralely, Davis, 1997; LaGuardia, Ryan, Couchman i Deci, 2000) te zapravo i ne začuđuje budući da su pojedinci većinom u adolescenciji, a i u ranoj odrasloj dobi još uvijek prvenstveno ovisni o roditeljima te dotad nisu još ostvarili dugotrajniji i dublji romantični odnos koji bi preuzeo funkciju primarnog izvora privrženosti.

Što se tiče razlika u funkcijama privrženosti između grupe studenata koji su promijenili mjesto boravka i grupe studenata koji su ostali kod kuće, nije utvrđena razlika u rezultatu na subskali Separacijske anksioznosti između spomenutih grupa. Ovakav rezultat može se objasniti percepcijom roditeljske dostupnosti i podrške koja smanjuje anksioznost te povećava osjećaj kompetentnosti u novim situacijama (Kobak i Seery, 1988; prema Mattanah, Hancock i Brand, 2004). Nadalje, studenti koji imaju odnose u kojima realiziraju funkcije privrženosti imaju i veći osjećaj sigurnosti da će u tim odnosima

potražiti utjehu i savjete u zahtjevnim životnim razdobljima (Kenny, 1987; prema Mattanah, Hancock i Brand, 2004). Kao moguće objašnjenje može se navesti i to što studenti koji promjene mjesto boravka zbog studiranja ostaju u više-manje stalnom kontaktu s osobama s kojima imaju privržen odnos, što danas, s obzirom na dostupnu tehnologiju nije teško pa iako nisu u fizičkoj blizini figurama privrženosti i dalje ostvaruju kontakt s njima te ne dolazi do većeg osjećaja anksioznosti zbog odvojenosti od njih.

Potvrđena je i razlika između djevojaka i mladića u samoj ostvarenosti funkcija privrženosti. U mnogim drugim istraživanjima dobiveni su podaci koji ukazuju kako su žene obično privrženije u bliskim odnosima te više realiziraju privrženosti nego muškarci. Ova je razlika nađena obično za kasnu adolescenciju te životna razdoblja koja je slijede (Shulman i Scharf, 2000), a utvrđena je kako za odnose s roditeljima, braćom i sestrama tako i za romantične partnere (Del Giudice, 2011).

Drugi problem postavljen u ovom istraživanju je bio utvrditi postoje li razlike u stupnju ukupne prilagodbe između studenata koji su otišli od kuće i onih koji nisu promijenili mjesto boravka te ispitati postoje li razlike između studentica i studenata u akademskoj, socijalnoj i emocionalnoj prilagodbi studiju. Nije utvrđena statistički značajna razlika u ukupnoj prilagodbi na studij između studenata koji su promijenili mjesto boravka i onih koji nisu. Iako ovakav rezultat nije očekivan, budući da su neka provedena istraživanja potvrdila spomenutu razliku (Živčić-Bećirević, Smojver-Ažić, Kukić i Jasprica, 2007; Crede, Niehorster; 2012), može se objasniti time što se razlike, kada su nađene, pripisuju upravo teškoćama zbog odvojenosti od roditelja i prijatelja. Budući da sudionici u ovom istraživanju nisu pokazali razlike na subskali Separacijske anksioznosti može se zaključiti kako upravo manji osjećaj anksioznosti zbog odvojenosti od figura privrženosti svakako pridonosi boljoj prilagodbi onih koji su otišli od kuće, to jest podjednako onima koji nisu promijenili mjesto boravka.

Ispitala se i značajnost razlika u ukupnoj prilagodbi studiju između studenata i studentica. Statistička obrada ukazala je na statistički značajnu razliku između mladića i djevojaka u stupnju ukupne prilagodbe na studij, pri čemu su djevojke su u većoj mjeri prilagođene studiju od mladića. Ovakvi podaci nisu sukladni s provedenim istraživanjima, budući da većina nije utvrdila značajnu razliku u prilagodbi studiju s obzirom na spol (Baker, 2004, prema Živčić-Bećirević, Smojver-Ažić, Kukić i Jasprica, 2007). U daljnjoj statističkoj

analizi nije nađena statistički značajna razlika između rezultata djevojaka i mladića na subskali Akademske prilagodbe kao ni za subskalu Socijalne prilagodbe, dok je razlika potvrđena za subskalu Emocionalne prilagodbe te su djevojke više emocionalno prilagođene od mladića. Dakle, utvrđenu razliku u ukupnoj prilagodbi na studij između mladića i djevojaka može se pripisati upravo razlici u emocionalnoj prilagodbi. Nadalje, u provedenim istraživanjima većinom je nađeno kako su mladići bolje emocionalno prilagođeni (Baker, 2004; prema Živčić-Bećirević, Smojver-Ažić, Kukić i Jasprica, 2007) dok su djevojke uobičajeno bolje u akademskoj i socijalnoj prilagodbi (Vrhovski, Fratrić Kunac i Ražić, 2012). U ovom istraživanju su se djevojke pokazale bolje emocionalno prilagođenima, što neki autori objašnjavaju time što djevojke obično otvorenije iskazuju osjećaje te su emocionalno osjetljivije u socijalnim situacijama u prijelaznim razdobljima kakvo je polazak na fakultet (Rice i Whaley, 1994). S druge strane, spomenute razlike koje su dobivene u drugim istraživanjima pripisuju se tome što studentice i studenti različito proživljavaju iskustvo studiranja te različito doživljavaju stres (Lee, Keough i Sexton, 2002) te time što djevojke imaju jaču potrebu za svojom socijalnom mrežom u kasnoj adolescenciji koja im onda omogućuje bolju socijalnu prilagodbu (Sands, 1998). Kao objašnjenje uobičajeno bolje akademske prilagodbe djevojaka, u drugim se istraživanjima nalazi to što su djevojke ustrajnije u svojim nastojanjima, imaju bolje strategije učenja te bolje organiziraju učenje (Larose i Roy, 1995). Nadalje, u ovom istraživanju nije nađeno da su mladići slabije socijalno i akademski prilagođeni od djevojaka, što nije u skladu s prethodno spomenutim istraživanjima, no ima i istraživanja u kojima je utvrđena bolja prilagodba mladića na svim aspektima prilagodbe na studij (Enoch i Roland, 2006) pa se rezultati dobiveni u ovom istraživanju mogu pripisati činjenici da akademska prilagodba ovisi i o posvećenosti postavljenim ciljevima (Brunstein, 2000) koja utječe na buduću prilagodbu te tako pojedinci koji su posvećeni svojim ciljevima u većoj mjeri neuspjeh doživljavaju kao poticaj da ulažu još više napora u ostvarenje cilja. Percepcija samoeфикаsnosti također u velikoj mjeri određuje ustrajnost općenito u radu pa tako i u studiranju. Također, Chemers, Hu i Garcia (2001) navode da na prilagodbu može utjecati i crta optimizma pojedinca koja utječe na sama očekivanja i procjene studenata. Svi navedeni faktori, a i mnogi drugi mogli su utjecati na rezultate dobivene u ovom istraživanju.

Treći postavljeni problem bio je utvrditi povezanost privrženosti i prilagodbe studenata na studij. Dobiveni podaci korespondiraju rezultatima drugih istraživanja koja su također

utvrdila veću prilagodbu studenata koji su ostvarili funkcije privrženosti u odnosima s bliskim pojedincima budući da je utvrđena značajna niska pozitivna povezanost. Mattanah, Hancock i Brand (2004) navode kako je sigurna privrženost roditeljima te ostvarenje funkcija privrženosti u odnosu s roditeljima dobar prediktor pozitivne akademske, socijalne i osobno-emocionalne prilagodbe studiju. I druga istraživanja potvrđuju navedenu povezanost (Fass i Tubman, 2002; Mattanah, Lopez i Govern, 2011), a neki autori navode i povezanost privrženosti bliskim osobama s većim osjećajem osobne vrijednosti, akademske kompetencije i bolje emocionalne prilagodbe (Larose, Bernier i Tarabulsy, 2005). Nadalje, Jerković (2005) spominje i povezanost privrženosti i socijalnog funkcioniranja te zadovoljstva životom. Također, utvrđeno je kako za poduzorak djevojaka povezanost realizacije funkcija privrženosti u odnosu s članom obitelji i prilagodbe studiju nije statistički značajna, dok za mladiće jest. Ovaj podatak pridonosi objašnjenju spomenutih razlika u pojedinim aspektima prilagodbe studiju između mladića i djevojaka. Ostvaren privržen odnos s članom obitelji kod mladića vjerojatno je utjecao na njihovu bolju socijalnu i akademsku prilagodbu te stoga nisu slabije prilagođeni u ovim aspektima od djevojaka jer im je pružena potpora u odnosu privrženosti. Nadalje, to što su djevojke emocionalno prilagođenije studiju može se objasniti općenito većom emocionalnom osjetljivošću žena (Rice i Whaley, 1994) kako je već navedeno, a ne u tolikoj mjeri realizaciji funkcija privrženosti u odnosu s članom obitelji. Moguće je da je privrženost relevantnija za prilagodbu kod mladića, što bi trebalo provjeriti budućim istraživanjima.

Provedeno istraživanje ima i nedostatke i ograničenja. Ovo je istraživanje zahvatilo samo studente prve godine te se ne može zaključiti ništa o daljnjem razvoju privrženosti i prilagodbi studenata u narednim godinama studiranja. Uzorak koji bi obuhvatio i studente viših godina omogućio bi uvid u daljnji razvoj mjerenih varijabli. Nadalje, uzorak je relativno malen i specifičan te bi bilo bolje ispitati veći uzorak koji bi uključivao i studente s drugih sveučilišta na području Republike Hrvatske. Također, kao jedan od nedostataka svakako treba spomenuti to što se rezultati temelje na subjektivnim procjenama sudionika, prilikom kojih su vrlo vjerojatni problemi s eventualnom nemogućnošću sudionika da dobro procijeni bliske odnose i stupanj prilagođenosti studiju. Ograničenje ovog istraživanja je i njegova korelacijska priroda koja ne omogućuje zaključivanje o uzročno-posljedičnim vezama između ispitivanih varijabli.

8.ZAKLJUČAK

1. Ispitivanje realizacije funkcija privrženosti u odnosima s članom obitelji, prijateljem i partnerom pokazalo je kako sudionici ovog istraživanja veću privrženost ostvaruju u odnosu s članom obitelji nego li s prijateljem ili partnerom. Utvrđivanje razlike u ostvarenju istih funkcija između sudionika koji su zbog studiranja promijenili mjesto boravka i onih koji su ostali kod kuće nije pokazalo postojanje razlika između ove dvije grupe studenata. Ispitana je i razlika u realizaciji privrženosti između mladića i djevojaka, prilikom čega je utvrđena veća privrženost djevojaka nego mladića.

2. Utvrđivanjem razlike u stupnju ukupne prilagodbe između studenata koji su otišli od kuće i onih koji nisu promijenili mjesto boravka nije utvrđena statistički značajna razlika u prilagodbi na studij između spomenutih grupa studenata. Nadalje, ispitivanje razlika između studentica i studenata u akademskoj, socijalnoj i emocionalnoj prilagodbi studiju pokazalo je kako nema statistički značajne razlike između djevojaka i mladića u akademskoj prilagodbi kao ni u socijalnoj prilagodbi, dok je razlika potvrđena za emocionalnu prilagodbu te su djevojke više emocionalno prilagođene od mladića.

3. Ispitivanje povezanosti između realizacije privrženosti u bliskom odnosu i prilagodbe studenata na studij pokazalo je da postoji značajna niska pozitivna povezanost istih. Pojedinci koji u većoj mjeri ostvaruju privrženost u odnosu s važnom drugom osobom ukupno su prilagođeniji studiju.

9.LITERATURA

- Baker, R. W. i Siryk, B. (1984). Measuring adjustment to college, *Journal of Counseling Psychology*, 31, 179-189.
- Blain, M., Thompson, J., i Whiffen, V. (1993). Attachment and perceived social support in late adolescence: The interaction between working models of self and others. *Journal of Adolescent Research*, 8, 226–241.
- Brunstein, J. C. (2000). Motivation and performance following failure: the effortful pursuit of self-defining goals. *Applied Psychology: An International Review*, 49, 340-356.
- Chemers, M. M., Hu, L. T. i Garcia, B. F. (2001). Academic self-efficacy and first-year college student performance and adjustment. *Journal of Educational Psychology*, 93, 55-64.
- Crede, M. i Niehorster, S. (2012). Adjustment to college as measured by the Student Adaptation to College Questionnaire: a quantitative review of its structure and relationships with correlates and consequences. *Educational Psychology Review*, 24, 133-165.
- Del Giudice, M. (2011). Sex differences in romantic attachment: a meta-analysis. *Pers Soc Psychol Bull February*, 37(2), 193-214.
- DiTommaso, E., Brannen-McNulty, C. i Ross, L. (2002). Attachment styles, social skills and loneliness in young adults. *Personality and Individual Differences*, 35, 303-312.
- Doherty, N.A. i Feeny, J.A. (2004). The composition of attachment networks throughout the adult years. *Personal Relationship*, 11, 469-488.
- Enochs, W. K. i Roland, C. B. (2006). Social adjustment of college freshmen: the importance of gender and living environment. *College Student Journal*, 40(1), 63-73.
- Fass, M.E., i Tubman, J.G. (2002). The influence of parental and peer attachment on college students' academic achievement. *Psychology in the Schools*, 39(5), 561-573.

- Fraley, R.C., i Davis, K.E. (1997). Attachment formation and transfer in young adults' close friendships and romantic relationship. *Personal Relationship*, 4, 131-144.
- Freeman, H. i Brown, B.B. (2001). Primary attachment to parents and peers during adolescence: differences by attachment styles. *Journal of Youth and Adolescence*, 30, 653-674.
- Hechanova-Alampay, R., Beehr, T. A., Christiansen, N. D., Van Horn, R. K. (2002). Adjustment and strain among domestic and international student sojourners: a longitudinal study. *School Psychology International*, 23, 458-474
- Heffernan, M.E., Fraley, R.C., Vicary, A.M. i Brumbaugh, C.C. (2012). Attachment features and functions in adult romantic relationships. *Journal of Social and Personal Relationships*, 29(5), 671-693.
- Holmbeck, G. N., i Wandrei, M. L. (1993). Individual and relational predictors of adjustment in first-year college students. *Journal of Counseling Psychology*, 40, 73–78.
- Jerković, V. (2005). *Privrženost i psihološka prilagodba studenata*. Neobjavljeni diplomski rad. Zagreb: Odsjek za psihologiju Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu.
- Kamenov, Ž. i Jelić, M. (2003). Validacija instrumenta za mjerenje privrženosti u različitim vrstama bliskih odnosa: Modifikacija Brennanova Inventara iskustava u bliskim vezama. *Suvremena psihologija*, 6(1), 73-91.
- Kenny, M. E. (1994). Quality and correlates of parental attachment among late adolescents. *Journal of Counseling&Development*, 72(4), 399-403.
- La Guardia, J.G., i Patrick, H. (2008). Self-determination theory as a fundamental theory of close relationships. *Canadian Psychology/Psychologie Canadienne*, 49(3), 201-209.
- La Guardia, J.G., Ryan, R.M., Couchman, C.E., i Deci, E.L. (2000). Within-person variation in security of attachment: A self-determination theory perspective on attachment, need fulfilment, and well-being. *Journal of Personality and Social Psychology*, 79(3), 367- 384.

- Laible, D. J., Carlo, G. i Roesch, S. C.(2004). Pathways of self-esteem in late adolescence: The role of parent and peer attachment, empathy and social behaviours. *Journal of Adolescence*, 27, 703-716.
- Lapsley, D. K. i Edgerton, J. (2002). Separation-individualization, adult attachment style, and college adjustment. *Journal of Counseling & Development*, 8(4), 484-492
- Larose, S., Bernier, A., i Tarabulsy, G.M. (2005). Attachment state of mind, learning dispositions, and academic performance during the college transition. *Developmental Psychology*. 41(1), 281-289.
- Larose, S., i Boivin, M. (1998). Attachment to parents, social support expectations, and socioemotional adjustment during the high school-college transition. *Journal of Research on Adolescence*, 8, 1–27.
- Larose, S. i Roy, R. (1995). Test of reactions and adaptation in college (TRAC). A new measure of learning propensity for college students. *Journal of Educational Psychology*, 87, 293-306.
- Lee, J. i Bell, N. J. (2003). Individual differences in attachment-autonomy configurations: Linkages with substance use and youth competencies. *Journal of Adolescence*, 26, 347-361.
- Lee, R. M., Keough, K. i Sexton, J. D. (2002). Social connectedness, social appraisal and perceived stress in college women and men. *Journal of Counseling and Development*, 80, 355-361.
- Lopez, F. G., Melendez, M. C., i Rice, K. G. (2000). Parental divorce, parent-child bonds, and adult attachment orientations among college students: A comparison of three racial/ethnic groups. *Journal of Counseling Psychology*, 47, 177–186.
- Mattanah, J.F., Lopez, F.G., i Govern, J.M. (2011). The contributions of parental attachment bonds to college student development and adjustment: a meta-analytic review. *Journal of Counselling Psychology*. 58(4), 565-596.
- Mattanah, J. F., Hancock, G. R. i Brand, B. L. (2004). Parental attachment, separation-individuation, and college student adjustment: a structural equation analysis of mediational effects. *Journal of Counseling Psychology*, 51, 213-225.

- Moller, N. P., Fouladi, R. T., McCarthy, C. J. i Hatch, K. D. (2003). Relationship of attachment and social support to college students adjustment following a relationship brakeup. *Journal of Counseling & Development*, 81(3), 354-369.
- Moore, S. i Leung, C. (2002). Young people's romantic attachment styles and their associations with well-being. *Journal of Adolescence*, 25, 243-255.
- O'Brien, K., Friedman, S., Tipton, L., i Linn, S. (2000). Attachment, separation, and women's vocational development: A longitudinal analysis. *Journal of Counseling Psychology*, 47, 301-315.
- O'Koon, J. (1997). Attachment to parents and peers in late adolescence and their relationship with self-image. *Adolescence*, 32(126), 471-482.
- Ombla, J. (2014). *Provjera teorije privrženosti na odnosu vlasnika prema kućnim ljubimcima*. Neobjavljeni doktorski rad. Zagreb: Odsjek za psihologiju Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu.
- Rice, K. G., FitzGerald, D. P., Whaley, T. J., i Gibbs, C. L. (1995). Cross-sectional and longitudinal examination of attachment, separationindividuation, and college student adjustment. *Journal of Counseling & Development*, 73, 463-474
- Rice, K. G., i Whaley, T. J. (1994). A short-term longitudinal study of within-semester stability and change in attachment and college student adjustment and college student adjustment. *Journal of College Student Development*, 35, 324-330.
- Sands, R. G. (1998). Gender and the perception of diversity and intimidation among university students. *Sex Roles*, 39, 801-815.
- Shulman, S. i Scharf, M. (2000). Adolescent romantic behaviors and perceptions: age- and gender-related differences, and links with family and peer relationships. *Journal of Research on Adolescence*, 10(1), 99-118.
- Smojver-Ažić, S., Martinac Dorčić, T. i Živčić-Bećirević, I. (2015). Attachment to parents and depressive symptoms in college students: the mediating role of initial emotional adjustment and psychological needs. *Psychological Topics*, 24(1), 135-153.
- Tancredy, C.M. i Fraley, R. (2006). The nature of adult twin relationships: an attachment-theoretical perspective. *Journal of Personality and Social Psychology*, 90(1), 78-93.

- Trinke, S.J. i Bartholomew, K. (1997). Hierarchies of attachment relationships in young adulthood. *Journal of Social and Personal Relationships*, 14, 603-625.
- Vivona, J.M. (2000). Parental attachment styles of late adolescents: Qualities of attachment relationships and consequences for adjustment. *Journal of Counselling Psychology*, 47(3), 316-329.
- Vrhovski, I., Fratrić Kunac, S. i Ražić, M. (2012). Akademska i socijalna prilagodba na studij studenata privatnog visokog učilišta. *Praktični menadžment*, 3(4), 34-40.
- Živčić-Bećirević, I., Smojver-Ažić, S., Kukić, M., i Jasprica, S. (2007). Akademska, socijalna i emocionalna prilagodba na studij s obzirom na spol, godinu studija i promjenu mjesta boravka. *Psihologijske teme*, 1(16), 121-141.